

CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Predmetni program
PREDUZETNIŠTVO
I ili II razred opšte gimnazije
Izborni predmet

Podgorica, 2014.

Predmetni program PREDUZETNIŠTVO za I ili II razred opšte gimnazije - Izborni predmet uradila je komisija u sljedećem sastavu:

Srđan Obradović, predsjednik

Nevena Čabrilo, članica

Vanja Rakočević, članica

Radoje Novović, član

Nacionalni savjet za obrazovanje je na 27. sjednici održanoj 17. marta 2014. godine utvrdio ***Predmetni program PREDUZETNIŠTVO za I ili II razred opšte gimnazije - Izborni predmet***

SADRŽAJ

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA.....	4
2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA	4
3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA	5
4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA	6
5. DIDAKTIČKE PREPORUKE	12
6. KORELACIJE:	14
7. STANDARDI ZNANJA	14
8. MATERIJALNI USLOVI ZA IZVOĐENJE NASTAVE.....	16
9. NAČIN PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJE	16
10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA	17
11. LITERATURA:	17

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA

IZBORNI PREMET

NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA

PREDUZETNIŠTVO

2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA

Položaj, priroda i namjena predmetnog programa

Preduzetništvo je jednogodišnji izborni predmet koji se izučava sa jednim časom nedeljno u prvom ili drugom razredu opšte gimnazije. Nastava preduzetništva kod učenika razvija preduzetnički duh, preduzetnički način razmišljanja, samostalnost, samopouzdanje, liderstvo, kreativnost, sposobnost rješavanja problema, inicijativnost, timski rad, odgovornost i komunikacione vještine.

Izučavanje ovog predmeta obezbjeđuje osnovno poslovno znanje i vještine za razvoj preduzetničkih osobina i sposobnosti učenika, korišćenjem informacione i komunikacione tehnologije. Usvajanje znanja iz preduzetništva omogućava učenicima razvijanje i unaprijeđivanje značajnih vještina koje im omogućavaju da razviju ideju, prepoznaju mogućnosti, istražuju resurse, ali i oprobaju se u preduzetničkom menadžmentu. Ovo podrazumijeva rad u timu, izgradnju poslovnih modela, razgovore sa partnerima i klijentima, studije izvodljivosti, kao i pokretanja nove inicijative.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

U nastavi preduzetništva učenik/ca treba da:

- upozna pojmove iz preduzetništva i razvije svijest o njegovom značaju;
- upozna pojam ideje, izvore i tehnike za pronalaženje biznis ideje;
- savlada vještine timskog rada;
- preduzima inicijativu;
- prepozna razliku između biznis ideje i poslovne šanse;
- razvije logičko mišljenje i sposobnost za pravilno zaključivanje;
- procjeni biznis ideju korišćenjem SWOT analize i razvije analitičko mišljenje;
- razvija odgovoran odnos prema prirodnim resursima i životnoj sredini;
- kreira viziju, misiju i poslovne ciljeve;
- razvije vještinu planiranja i organizacione sposobnosti;
- upozna strukturu biznis plana, postupak istraživanja tržišta, izradi biznis plan;
- savlada vještine prezentovanja biznis plana.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

TEMA 1. UVOD U PREDUZETNIŠTVO

OPERATIVNI CILJEVI	AKTIVNOSTI	POJMOVI/SADRŽAJI	KORELACIJE
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upozna pojam preduzetništvo, njegov nastanak i istorijski razvoj; – objasni značaj preduzetništva i njegov uticaj na lični i društveni razvoj; – kritički analizira karakteristike preduzetnika; – objasni pojam preduzetnika sa ekonomskog, psihološkog i sociološkog aspekta; – identifikuje sličnosti i razlike biznis ideja preduzetnika na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou; – procjenjuje sopstvene preduzetničke kompetencije. 	<p>Učenici/ce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uz pomoć nastavnika vode diskusiju o prednostima i nedostacima privatnog biznisa - uz pomoć nastavnika vode diskusiju o potrebnim znanjima i vještinama koje preduzetnik treba da ima - prikupljaju podatke o uspješnim preduzetnicima i prezentuju na času - na osnovu testa procjenjuju da li imaju osobine preduzetnika 	<p>Pojam preduzetništva; Istorija preduzetništva; Pojam preduzetnika (ekonomski pristup, psihološki pristup, sociološki pristup, zablude o preduzetnicima).</p>	<p>Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost (I i II razred) Tema: Nastava jezika – (razvija vještinu slušanja snimljenih razgovora i samostalnoga pripremanja sličnih razgovora, razvija vještinu slušanja i analize govorenih/ naglas čitanih/ekranizovanih neumjetničkih tekstova i sposobnost stvaranja sličnih tekstova, učenik/učenica razvija sposobnost razumijevanja jezika kao sredstva komunikacije, razvija sposobnost razgovjetnog i prirodnog govora, usvaja jezičke norme i primjenjuje ih u usmenoj i pisanoj komunikaciji, upoznaje značaj i namjenu zvaničnih i nezvaničnih tekstova i</p>

samostalno čita i piše slične)

Psihologija (II razred)

Tema: Opažanje i pažnja,
Učenje, Mišljenje,
Intelektualne sposobnosti,
Struktura ličnosti: osnovne
jedinice i građa,
Komunikacija, Stavovi,
predrasude i vrijednosti

**Komunikologija –
obavezni izborni predmet
(I razred)**

Tema: Komunikacija –
osnovni pojmovi, Verbalna
komunikacija, Neverbalna
komunikacija, Bonton.

TEMA 2. BIZNIS IDEJA

OPERATIVNI CILJEVI	AKTIVNOSTI	POJMOVI/SADRŽAJI	KORELACIJE
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje pojam ideje od biznis ideje; - upozna oblike u kojima se biznis ideje pojavljuju i izvore njihovog pronalaženja; - objašnjava kako nastaju biznis ideje i šta podstiče njihov razvoj; - upoznaje tehnike za prikupljanje biznis ideja; - stiče vještine za pronalaženje sopstvenih biznis ideja; - objasni kako da korišćenjem primjera dobre prakse osmisli biznis ideju; - identifikuje mogućnosti za inovativnost; - identifikuje potrebe u nekom području njegovim mapiranjem; - podiže svijest o značaju prirodnih resursa i načinima njihove upotrebe; - objasni kako hobi može 	<p>Učenici/ce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uz pomoć nastavnika vode diskusiju o potencijalnim izvorima biznis ideje - upotrebom različitih tehnika pronalaze biznis ideje - koristeći tehniku mapiranja identifikuju potrebe u određenom području i predlažu određenu biznis ideju - uz pomoć nastavnika prave upitnik/anketu za provjeru biznis ideje/poslovne šanse i na času prezentuju rezultate istraživanja - prezentuju svoje izabrane biznis ideje i uz pomoć nastavnika vode diskusiju o mogućnostima njihove realizacije 	<p>Pojam ideje; Biznis ideja; Oblici biznis ideje; Prikupljanje biznis ideja; Tehnike za pronalaženje biznis ideja (Kopiranje postojećih proizvoda ili usluga, Mapiranje, Pretvaranje hobija u potencijalni posao, Korišćenje radnog iskustva i određenih sposobnosti za pokretanje poslova, Brainstorming, Inovacije novih proizvoda ili usluga); Poslovna šansa.</p>	<p>Psihologija (II razred) Tema: Stvaralaštvo, Motivacija, Metode i tehnike istraživanja u psihologiji Debata – izborni predmet (II razred) Tema: Kultura dijaloga, Šta je debata? Retorika, Osnovni elementi i tehnike debate</p>

- biti izvor za biznis ideju;
- objasni kako se radno iskustvo može iskoristiti za pokretanje biznisa;
 - primjenjuje različite tehnike za pronalaženje biznis ideja i pozitivnih primjera;
 - razlikuje biznis ideju od poslovne šanse;
 - prepozna poslovnu šansu;
 - osmisli svoju biznis ideju;
 - upozna prednosti i nedostatke različitih oblika prezentovanja biznis ideja;
 - transformišu ideje u praktične i ciljane aktivnosti.

TEMA 3. ANALIZA I PLANIRANJE BIZNISA

OPERATIVNI CILJEVI	AKTIVNOSTI	POJMOVI/SADRŽAJI	KORELACIJE
<p>Učenik treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna značaj SWOT analize; - objasni viziju, misiju i ciljeve poslovanja; - razlikuje poslovnu politiku i poslovnu strategiju; - objasni zbog čega se pravi biznis plan; - analizira elemente i strukturu biznis plana; - analizira tržište prodaje; - opiše konkurenciju, njihove prednosti i nedostatke; - analizira prednosti i nedostatke dobavljača; - navodi potrebnu opremu i druga sredstva za realizaciju svoje biznis ideje; - valorizuje prirodne resurse; - upozna elemente za određivanje cijene proizvoda ili usluga; - razlikuje načine prodaje i distribucije proizvoda/usluge; 	<p>Učenici/ce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - procjenjuju snage, slabosti, šanse i opasnosti na primjeru svoje biznis ideje - kreiraju viziju i misiju poslovanja na osnovu svoju biznis ideje - kreiraju anketu / upitnik o istraživanju potencijalnih kupaca /korisnika svoje biznis ideje - putem istraživanja prikupljaju informacije o potencijalnim kupcima /korisnicima usluge svoje biznis ideje - na osnovu istraživanja prave profil kupca / korisnika (vrsta kupca, starosna struktura, pol, nivo prihoda i dr.) - prave prognozu prodaje za određeni vremenski period - putem istraživanja prikupljaju informacije o konkurenciji i njihovim prednostima i nedostacima 	<p>SWOT analiza; Ciljevi i poslovna politika preduzeća (vizija, misija, ciljevi, poslovna politika, poslovna strategija); Biznis plan – elementi i struktura (tržište prodaje, konkurencija, tržište nabavke, prirodni resursi, zaštita životne sredine, tehničko-tehnološka analiza, marketing plan, finansijski plan); Presentacija biznis plana.</p>	<p>Informatika (I razred gimnazije) Tema: Informacije u tekstualnom vidu, Multimedijalno predstavljanje informacija, Računarske mreže i internet, Bezbjednost i zaštita podataka, Programi za tabelarne proračune</p> <p>Računarske i veb – prezentacije, izborni predmet (II ili III razred) Tema: Sadržaji i operativni ciljevi predmetnog programa (razumije osnovne pojmove aplikacija za prezentaciju, razumije pojam multimedijalnog sadržaja, zna načine dodavanja multimedijalnih (audio i video) sadržaja veb-stranici, razumije pojam Flash filma, zna načine kreiranja Flash filmova i dodavanja veb-stranici, koristi gotove Flash segmente na veb-stranici.</p> <p>Matematika (I razred)</p>

<ul style="list-style-type: none"> - vrednuje značaj promocije proizvoda/usluga; - objasni početna ulaganja za realizaciju biznis ideje; - navede moguće izvore finansiranja; - predvidi uticaj na životnu sredinu; - objasni značaj vremenskog plana realizacije; - objasni čemu služi rezime biznis plana; - upozna je pravila uspješne prezentacije. 	<ul style="list-style-type: none"> - na osnovu istraživanja prave spisak dobavljača, njihove cijene, njihovu lokaciju, prednosti i nedostatke u odnosu na druge dobavljače - prave spisak potrebne opreme i sredstava za realizaciju svoje biznis ideje - formiraju cijenu za svoj proizvod ili uslugu - određuju načine prodaje i distribucije proizvoda / usluge - osmišljavaju reklamni flajer za prodaju proizvoda / usluge - prave plan početnih ulaganja za realizaciju svoje biznis ideje - prave plan izvora finansiranja - prave vremenski plan realizacije svoje biznis ideje - prave rezime biznis plana - sastavljaju biznis plan na osnovu prethodne analize i planova - prezentuju svoj biznis plan 		<p>Tema: Skupovi brojeva,</p> <p>Biologija (II razred) Tema: Glavni ekološki problemi i njihovo rješavanje</p>
--	--	--	---

5. DIDAKTIČKE PREPORUKE

Preduzetničko učenje upućuje na razmatranje novih načina planiranja i primjene nastave i učenja, koje omogućava učenicima da budu aktivniji i da preuzimaju više kontrole. U procesu nastave učenja sve vrijeme bi trebalo podsticati učenike da preuzmu odgovornost za svoje učenje, kao i da daju mnogo inputa za učenje koje se javlja kroz njihovo promišljanje i iskustva. Neophodno ih je podsticati na značaj evaluacije, samoevaluacije i da učenje treba da se usmjeri na faktore koji doprinose rješavanju značajnih problema ili postizanju značajnih rezultata.

Veoma je važno učenicima dati šansu da steknu i primijene znanja i razvijaju vještine u neposrednom i relevantnom okruženju. Treba voditi računa o individualnim razlikama i interesovanjima učenika i raditi na uključivanju aktivnosti koje su različite i interesantne svim učenicima, bez obzira na to kojem pristupu učenja preferiraju.

Preduzetništvo zahtijeva učenje usmjerenog na učenika, tj. učenici su aktivni učesnici u sopstvenom učenju, uče svojom brzinom i koriste sopstvene strategije učenja te zato ovo učenje zahtijeva veću individualizaciju. Na ovaj način se kod učenika razvijaju vještine učenja-kako-se-uči, kao što su rješavanje problema, kritičko mišljenje i reflektivno promišljanje. Učenici se podstiču da postavljaju pitanja, rješavaju probleme i da sami donose odluke. Oni se podstiču da uče na greškama, ali i na uspjesima. Za uspjeh, od presudnog značaja je konstruktivna povratna informacija – povratna informacija nastavnika, vršnjaka učenika i ostalih, na primjer roditelja i poslodavaca. Učenike treba podsticati da saradnički rade, a ne da zadatku prilaze takmičarski, ili da takmičarski rješavaju probleme i ostvaruju rezultate. Ovaj saradnički rad je važan kako bi učenici mogli razviti vještine interakcije sa drugima i kako bi mogli da rade kao članovi tima, što će iskusiti u budućnosti, kako na radnom mjestu, tako i u ličnim životima. Istovremeno, učenici moraju da razviju vještine samopouzdanja, samomotivacije i sposobnosti da rade samoinicijativno, jer se ovo vrlo često zahtijeva u životu i u radnim situacijama.

Projekti omogućavaju integrisanje različitih disciplina i vještina u jedinstveni dio učenja. Tokom realizacije projekta učenici pronalaze i ispituju nove mogućnosti neophodne za projekat. Oni učenicima pružaju mogućnost da integrišu novo učenje u njihov budući rad i lične živote, primjenjujući ga na realnu situaciju. Projekti podstiču učenike da razmjenjuju svoja znanja i iskustva (učenje u vršnjačkoj grupi). Najbolji projekti su oni u kojima učenici rade u timovima i pokušavaju da riješe probleme iz svakodnevnog života ili probleme povezane sa poslom. Ovo ih primorava da razvijaju kompetencije koje su potrebne za »stvarni svijet«. Projekat se može odvijati u odjeljenju ili u nekoliko odjeljenja ili nekoliko disciplina. Projekti koji pokrivaju više oblasti vode dubljem učenju, ali ih je teže organizovati i teže je njima upravljati. Projekti se često smatraju pristupom usmjerenim na učenika, ali ukoliko nijesu planirani i vođeni tako da učenicima omoguće neki izbor i kontrolu projekti neće biti usmjereni na učenika. Vrlo često nastavnik može previše kontrolisati, odlučivati o predmetu projekta, kako,

gdje i kada će on biti sproveden i koji će biti njegovi rezultati. Ovo umanjuje njihov smisao i, iako su projekti aktivni u pristupu, u ovim slučajevima oni nijesu istinski usmjereni na učenika. Potrebno je pažljivo planirati obim izbora, kontrolu i podršku koja je ugrađena u projekat, jer će se ovo razlikovati zavisno od toga koliko iskustva imaju učenici, kao i od toga u kolikoj su mjeri razvili vještine upravljanja vremenom i druge vještine. Projekat uvijek treba oblikovati oko nekog problema ili pitanja. Problem učeniku daje slobodu pravljenja izbora u pogledu pristupa rješavanju problema, vodi boljoj motivisanosti i generiše više zabave.

Projekat podrazumijeva grupni rad što znači da je grupa učenika odgovorna za završetak posla i zadovoljavanje kriterijuma postignuća. Grupa mora zajedno raditi kako bi ostvarila rezultate. Projekat će uključivati razvoj novih i primjenu ranije stečenih kompetencija. U stvarnom svijetu najveći broj ljudi radi u timu, ali se neki projekti rade i samostalno. Školski projekti treba da odražavaju ovu praksu rada tako što će najvećim dijelom biti rađeni u grupi, uz individualne projekte koji će se raditi ponekad. Preporučuje se da se prilikom oblikovanja projekata učenicima daju smjernice u pogledu ishoda učenja koje treba ostvariti i da se onda učenici uključe u planiranje teme projekta. Učenicima takođe treba dati odgovornost za planiranje načina na koji će projekat biti sproveden i za njegovu implementaciju. Smjernice i podrška se pružaju ukoliko je neophodno.

Učenike treba uključiti u odlučivanje o tome kako će rezultati biti prezentovani i na koji će način rad biti evaluiran. Okvir zahtjeva projekta treba da bude jasno definisan kako bi učenici znali na koji će način biti provjeravani i kako će izgledati uspjeh.

Prilikom prezentovanja rezultata trebalo bi osigurati da prezentacija uključuje veze sa prethodnim učenjem i iskustvom i sa učenjem koje se može desiti u budućnosti. Poželjno je davati scenarije i probleme koji zahtijevaju upotrebu onoga što je poznato učenicima. Ukoliko prikazujete DVD ili video ili ukoliko koristite audio prezentaciju, podržite je sa listom pitanja i odgovora ili usmenim postavljanjem pitanja, kako bi učenici bili aktivno uključeni.

Možete postavljati učenicima problem koji treba da riješe u manjim grupama, naravno svi učenici treba da dobiju kratku povratnu informaciju o radu svake pojedinačne grupe. Na ovaj način se razvijaju ključne vještine, kao što su rješavanje problema, komunikacija i timski rad. Pozivanje gostujućih predavača (privrednika) je veoma značajno jer stimuliše interesovanje, posebno ukoliko je gost poznata ličnost. Gost predavač može biti od pomoći učenicima da dođu do više podataka o tome kakva su iskustva, na primjer, na određenom poslu, šta se desilo na projektu ili kako se došlo do otkrića. Ovaj se pristup može koristiti i kada nastavnik ima ulogu »eksperta«, a učenici postavljaju pitanja.

6. KORELACIJE:

Korelacije su date u tabelama *Sadržaji i operativni ciljevi predmetnog programa*

7. STANDARDI ZNANJA

TEMA 1. UVOD U PREDUZETNIŠTVO

Učenik/ca treba da zna da:

- objasni pojam i značaj preduzetništva,
- opiše nastanak i razvoj preduzetništva,
- opiše pristupe teoriji o preduzetniku,
- napravi analizu preduzetnika po sopstvenom izboru.

TEMA 2. BIZNIS IDEJA

Učenik/ca treba da zna da:

- objasni pojam ideje,
- definiše biznis ideju i navede oblike u kojima se realizuje,
- navede tehnike za pronalaženje biznis ideja i opiše jedan primjer,
- razlikuje biznis ideju od poslovne šanse,
- osmisli biznis ideju,
- objasni na koji način njegova biznis ideja utiče na prirodne resurse i zagađenje životne sredine.

TEMA 3. ANALIZA I PLANIRANJE BIZNISA

Učenik/ca treba da zna da:

- koristi SWOT analizu,
- definiše pojam vizije, misije i ciljeva preduzeća,
- razlikuje poslovnu politiku od poslovne strategije,
- navede elemente biznis plana,
- analizira elemente biznis plana,
- objasni prednosti i nedostatke svoje biznis ideje u odnosu na druge,
- navede ko su potencijalni kupci/korisnici njegovih proizvoda/usluga,
- navede koje potrebe kupaca/korisnika zadovoljava njegov proizvod/usluga,
- identifikuje konkurenciju,
- opiše konkurenciju,
- navede potencijalne dobavljače,
- objasni elemente marketing plana,
- objasni elemente finansijskog plana,
- definiše osnovna i obrtna sredstva,
- navede izvore finansiranja biznis ideje,
- definiše ukupni godišnji prihod i rashod (bilans uspjeha),
- navede troškove i mjere zaštite životne sredine u biznis planu,
- kratko prezentuje biznis plan poštujući pravila prezentovanja.

8. MATERIJALNI USLOVI ZA IZVOĐENJE NASTAVE

Redni Broj	Opis - alati, instrumenti i uređaji	Oznaka	Kom
1.	Računar	-	6
2.	Projektor	-	1
3.	Projekciono platno	-	1
4.	Štampač	-	1
5.	Internet konekcija	-	1

9. NAČIN PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJE

Da bi bio u funkciji ostvarivanja ciljeva predmeta, proces provjeravanja, ispitivanja i ocjenjivanja učenika treba da obuhvati, ne samo provjeru stepena usvojenosti znanja i razmijevanja programskih sadržaja, već i provjeru sposobnosti učenika/ca za analitičko i sintetičko rasuđivanje i primjenu stečenih znanja. U tom smislu, ocjenjivanje treba da bude sastavni dio nastavnog procesa i sve što učenici rade na času (aktivnosti učenja) treba da bude predmet ocjenjivanja.

Ocjenjivanje kao postupak vrednovanja svih važnih činjenica o učenikovim postignućima tokom praćenja, provjeravanja i ispitivanja, izražava se ocjenom. Ocjenom se opisuju znanje i usvojene vještine učenika/učenicice. Znanje se provjerava najmanje jednom u svakom klasifikacionom periodu, a u ocjenu ulazi i nastavnikova/cina procjena:

- učestvovanja učenika/ce u radu grupe i realizaciji projekta;
- saradnje u izradi grupnih zadataka i realizaciji projekta;
- učestvovanja u diskusijama;
- planiranja, sakupljanja informacija, rješavanja problema i vrednovanja rezultata rada;
- kvalitet rada i njegova jedinstvenost;

- usvojenost vještina predviđenih operativnim ciljevima za svaku temu.

Ovakvo ocjenjivanje se može uspješno ostvariti kontinuiranom primjenom raznovrsnih oblika provjere znanja što doprinosi objektivnijem vrednovanju ukupnih aktivnosti učenika/ca i potpunijem sagledavanju njihovog napredovanja. Ocjena se utvrđuje kroz usmenu i pisanu provjeru znanja, posmatranje procesa učenja, odnosno praćenjem ponašanja učenika, odnosa prema predmetu i prema radu na svakom času i procjenom kvaliteta produkata grupnog rada (istraživanja, prezentacije, panoi, izvještaji).

Ocjenjivanje, a ne samo ocjena, treba da stimulise učenika/učenicu i podstakne njegovo/njeno interesovanje za nastavni predmet. Pored obaveze nastavnika da javno obrazloži ocjenu, da usmenu argumentaciju ocjene i svakom učeniku/učenici ponudi instrukcije o daljem učenju, učeniku/učenici se ocjenjivanjem omogućava da dobije povratnu informaciju o svom radu, iskazanom znanju i zalaganju i da otkrije vrijednost metoda učenja i svog angažovanja u ostvarenju školskih zahtjeva.

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Profil i stručna sprema nastavnika biće regulisan Pravilnikom o profilu stručne spreme nastavnika predmetne nastave.

11. LITERATURA:

1. Grupa autora: „Mladi preduzetnici“, priručnik iz preduzetništva za učenike srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2012.
2. Grupa autora: „Mladi preduzetnici“, priručnik iz preduzetništva za nastavnike srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2012.
3. D.Lajović: „Preduzetništvo“, Ekonomski fakultet, Podgorica
4. D.Lajović i grupa autora: „Preduzetništvo u novi milenijum“, CID, Podgorica, 2001.
5. Zakon o privrednim društvima Crne Gore, Sl.list Crne Gore, broj 36/2011. od 27.7.2008.
6. Zakon o radu Crne Gore, Sl.list Crne Gore, broj 49/2008. od 15.8.2008.

7. S. Obradović, S. Brkanović, S. Kikanović, D. Kostović, Preduzetništvo za stručne škole, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2013.
8. Priručnik za učenje usmjereno na učenika CARDS Projekat, Reforma tržišta rada i razvoj radne snage, Podgorica, Avgust 2008. godine

Napomena: u skladu sa ciljevima otvorenog kurikulumu, nastavnici mogu dopuniti literaturu i preporučiti korišćenje drugih izvora u cilju aktualizacije nastave, praćenja novih dostignuća i znanja, kao i zadovoljavanja interesa lokalne zajednice, učenika i socijalnih partnera.